3.3. "HE OKUTUCUSU" VE "E, A" SESLERİ

KONUYA HAZIRLIK

Kısa mesaj veya diğer haberleşme uygulamalarında bazı sesler, özellikle ünlüler terk edilerek iletişim sağlanabilmektedir. Bunun okuma ve anlamaya etkisi hakkında neler söyleyebilirsiniz?

OSMANLI TÜRKÇESİ

a) He (ـه - ه) okutucusu, kendinden önceki harfi "e" veya "a" sesiyle okutur.

چانطه	قارغه	سله	نه
çanta	karga	sele	ne

b) He harfi, okutucu olarak kullanıldığında kendinden sonraki harfe birleşmez.

سنه یه	بلگه ده	سچه نك	گله جك
seneye	belgede	seçenek	gelecek

c) İsimlerin ve isim eklerinin sonunda bulunan "a" sesleri genellikle he okutucusu ile gösterilir.

آرابه یه	ماصامده	یاقه	شاقه
arabaya	masamda	yaka	şaka

ç) Osmanlı Türkçesinde -tek heceli kelimeler hariç- kelimenin ilk hecesinde ve kapalı hecelerde "e" sesleri gösterilmez.

تكرلك	سپت	دنه مه	كسر
tekerlek	sepet	deneme	keser

d) Kelime başlarındaki "e" sesi, elif üzerine hemze konularak (أ) veya sadece elif (ا) harfiyle gösterilir.

اردم	اركك	أفه	أش
erdem	erkek	efe	eş

NOT DEFTERİ

Ünlü ile biten veya tek ünlüden oluşan hecelere **açık hece**, ünsüzle biten hecelere ise **kapalı hece** adı verilir.

Aşağıdaki örnekleri inceleyiniz.

Kork-ma sön-mez bu şa-fak-lar-da yü-zen al san-cak

SIRA SİZDE

1. Aşağıdaki kutucuklarda bazı hayvan, sebze ve meyve adlarının Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazılışları verilmiştir. Bu adların okunuşlarını boş bırakılan uygun alanlara yazınız.

Eşek	Yengeç	Kestane	Kertenkele	Nane	Tere	Nar	Serçe
أشك	ینگچ	كستانه	كرتنكه له	نانه	تره	نار	سرچه

Badem	Ananas	Bezelye	Ayva	Elma	Bamya	Bakla	Kene	Deve	Fesleğen
بادم	آنانا س	بزليه	آيوه	ألما	باميه	باقله	كنه	دوه	فسله گن

Meyve	Sebze	Hayvan
ميوه	سبزه	حيوان
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....
....	....	....

2. Aşağıdaki kelimelerin okunuşlarını boş bırakılan yerlere yazınız.

صيره Sıra	آرابه Araba	بالطه Balta	چوره Çevre	قازمه Kazma	بره Bere
سسلنمك Seslenmek	بللك Bellek	جكت Ceket	كپه‌نك Kepenek	تنكه Teneke	كپچه Kepçe
بكله‌مك Beklemek	چكمه‌جه Çekmece	أله‌مان Eleman	أتوت Etüt	أوت Evet	أسنك Esnek
قاره‌جه Karaca	آژانده Ajanda	گرچكده Gerçekte	تنه‌كه‌يه Tenekeye	پارقده Parkta	لكه Leke
ألدن أله Elden Ele	گچر آقچه Geçer Akçe	گنل سكرەتر Genel Sekreter	متره قاره Metrekare	دژه‌نه‌ره Dejenere	سديه Sedye

3. Aşağıdaki cümleleri okuyunuz.

Annem Reçel Yapar
آننه‌م رچل ياپار.

Emel, Kepçe Nerede?
أمل، كپچه نره‌ده؟

Dedem Dereden Geçemez
دده‌م دره‌دن گچه‌مز.

Emre Pencerede Bekleme
أمره پنجره‌ده بكله‌مه.

Melek, Tencerede Ne Var?
مَلك، تنجره‌ده نه وار؟

Yaş Kesen Baş Keser
ياش كسن، باش كسر.

Beş Petek Bal, Beş Teneke Yağ Yeter
بش پتك بال، بش تنه‌كه ياغ يتر.

Teyzem Meyve, Yengem Sebze Sever
تَيزه‌م مَيوه، ينگه‌م سبزه سَور.

Benek Benek Kelebekler, Tepeden Geçecekler
بنك بنك كله‌بكلر، تپه‌دن گچه‌جكلر.

Gençler, Herkes Beş Geçe Derse Gelecek
گنچلر، هركس بش گچه درسه گله‌جك!

Evde Sepet Sepet Ekmek, Teneke Teneke Pekmez Var
أوده سپت سپت أكمك، تنه‌كه تنه‌كه پكمز وار.